

Briselē, 2025. gada 2. jūlijā
(OR. en)

11145/25

Starpiestāžu lieta:
2018/0231 (COD)

COMPET 674
MI 497
IND 242
CONSOM 124
JUSTCIV 124
AGRI 321
AGRIFIN 75
VETER 70

AGRILEG 110
SAN 426
DENLEG 28
PHYTOSAN 22
SEMENCES 22
STATIS 48
ECOFIN 940
CADREFIN 77

PAVADVĒSTULE

Sūtītājs: Eiropas Komisijas ģenerālsēkretāre, parakstījusi direktore *Martine DEPREZ*

Saņemšanas datums: 2025. gada 1. jūlijs

Saņēmējs: Eiropas Savienības Padomes ģenerālsēkretāre *Thérèse BLANCHET*

Temats: KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI,
EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN
REĢIONU KOMITEJAI
par Vienotā tirgus programmas 2021.–2027. gadam starpposma
novērtējumu

Pielikumā ir pievienots dokuments COM(2025) 347 final.

Pielikumā: COM(2025) 347 final

Briselē, 1.7.2025.
COM(2025) 347 final

**KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS
EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI**

par Vienotā tirgus programmas 2021.–2027. gadam starpposma novērtējumu

{SEC(2025) 195 final} - {SWD(2025) 172 final}

1. IEVADS

Vienotā tirgus programma (“programma” vai “VTP”) ir ES finansēšanas programma, kuras mērķis ir palīdzēt vienotajam tirgum pilnībā izmantot savu potenciālu un nodrošināt Eiropas ilgtermiņa atveseļošanu no Covid-19 pandēmijas. VTP tika **izveidota ar Regulu (ES) 2021/690** ES ilgtermiņa budžeta (jeb daudzgadu finanšu shēmas) periodam no 2021. līdz 2027. gadam¹.

VTP regulas 3. panta 1. punktā ir izklāstīti šādi divi **vispārīgie mērķi**:

- “uzlabot iekšējā tirgus darbību un jo īpaši aizsargāt iedzīvotājus, patērētājus un uzņēmumus, it sevišķi MVU, un nodrošināt tiem pilnvērtīgas iespējas rīkoties, uzraugot Savienības tiesību aktu izpildi, atvieglojot piekļuvi tirgum, nosakot standartus un veicinot cilvēku, dzīvnieku un augu veselību un dzīvnieku labturību, vienlaikus ievērojot ilgtspējīgas attīstības principus un nodrošinot augstu patērētāju tiesību aizsardzības līmeni, kā arī uzlabojot sadarbību dalībvalstu kompetento iestāžu vidū un sadarbību starp šīm iestādēm, Komisiju un decentralizētajām Savienības aģentūrām;
- izstrādāt, sagatavot un izplatīt augstas kvalitātes, salīdzināmu, savlaicīgu un ticamu Eiropas statistiku, uz kuru balstītos visu Savienības politikas virzienu izstrādi, pārraudzība un izvērtēšana, un palīdzēt iedzīvotājiem, politikas veidotājiem, iestādēm, uzņēmumiem, akadēmiskajām aprindām un plašsaziņas līdzekļiem pieņemt apzinātus lēmumus un aktīvi piedalīties demokrātiskajā procesā”.

Regulā (3. panta 2. punktā) ir noteikti arī šādi konkrētie mērķi, kas ir programmas pīlāru struktūras pamats:

- pirmais pīlārs: panākt efektīvāku iekšējā tirgus darbību;
- otrais pīlārs: stiprināt mazo un vidējo uzņēmumu (MVU) konkurētspēju un ilgtspēju;
- trešais pīlārs: nodrošināt efektīvus Eiropas standartus un starptautiskus finanšu un nefinanšu pārskatu un revīzijas standartus;
- ceturtais pīlārs: atbalstīt patērētāju intereses un nodrošināt augsta līmeņa patērētāju tiesību aizsardzību un produktu drošumu;
- piektais pīlārs: palīdzēt augstā līmenī nodrošināt cilvēku, dzīvnieku un augu veselību un drošību augu, dzīvnieku, pārtikas aprītes un dzīvnieku barības jomās;
- sestais pīlārs: izstrādāt, sagatavot un izplatīt augstas kvalitātes Eiropas statistiku.

Saskaņā ar VTP regulas **18. pantu** Komisijai četru gadu laikā pēc tās īstenošanas sākuma ir jāveic starpposma novērtējums, ko izmantos lēmumu pieņemšanas procesā. Starpposma novērtējums aptver 2021.–2023. gada īstenošanas periodu.

Novērtējumā izvērtē programmas atbilstību tās **vispārīgajiem un konkrētajiem mērķiem**. Saskaņā ar **Labāka regulējuma pamatnostādnēm** novērtējuma pamatā ir piecu vērtēšanas kritēriju (efektivitāte, lietderība, saskaņotība, ES pievienotā vērtība un atbilstība) analīze. Novērtējumā izvērtē arī trīs papildu kritērijus attiecībā uz programmas struktūru (elastība, sinerģija, vienkāršošana). Ņemot vērā VTP sarežģīto struktūru, šim novērtējumam tika pieņemta augšupēja pieeja, aplūkojot pīlāru pēc pīlāra. Vispirms Komisija analizēja katra pīlāra darbības rezultātus salīdzinājumā ar tā konkrētajiem

¹ [VTP regula \(ES\) 2021/690 - LV - EUR-Lex.](#)

mērķiem, lai izvērtētu, kā tie veicinājuši VTP vispārīgo mērķu sasniegšanu, un izdarītu secinājumus par programmu kopumā. **Šī pieeja ir atspoguļota šajā ziņojumā.**

Konstatējumi, secinājumi un gūtā pieredze palīdzēs Komisijai plānot darbu atlikušajā daudzgadu finanšu shēmas periodā. Tie nodrošinās stabilu pamatu turpmāku vienotā tirgus programmu un darbību izstrādei finanšu periodā pēc 2027. gada.

Šā ziņojuma pamatā ir Komisijas sagatavots novērtējuma **dienestu darba dokuments**, kas pievienots ziņojumam. Dienestu darba dokumentā ir sniegta sīkāka informācija par novērtēšanas procesu un rezultātiem. Atbalstu šajā darbā ir sniedzis ārējs darbuzņēmējs, kura uzdevums bija veikt **neatkarīgu pētījumu**, kas izmantots, lai pamatotu novērtējuma konstatējumus. Novērtējumā izmantoti arī pierādījumi, kas izriet no apspriešanās darbībām, ietekmes novērtējuma, pārraudzības ziņojumiem, arī gada ziņojumiem, un citiem attiecīgiem datiem.

Novērtēšanas metodika ietvēra datu analīzi un no dažādajiem izmantotajiem avotiem gūto konstatējumu triangulāciju. Novērtēšanas laikā tika konstatētas vairākas **problēmas un ierobežojumi**, ko var sagrupēt divās kategorijās. Pirmajā kategorijā ietvertās problēmas ir saistītas ar to, ka trūkst kopīgas ziņošanas struktūras un rādītāju sistēmas, kas aptvertu VTP arhitektūras sarežģītību un tās pīlāru darbību dažādo raksturu un atspoguļotu programmas progresu un kumulatīvo ietekmi. Otrā kategorija attiecas uz nepietiekamiem primārajiem un sekundārajiem datiem, jo sabiedriskajā apspriešanā tika saņemts ierobežots skaits atbilžu, pēc uzaicinājuma iesniegt atsauksmes saņemtās atsauksmes bija pieticīgas un statistikas dati nebija pietiekami, lai kvantificētu programmas izmaksas un radītos ieguvumus, kā arī gūtos rezultātus.

2. VISPĀRĪGA INFORMĀCIJA

Vienotā tirgus programma konsolidē iepriekšējās budžeta pozīcijas un sešas galvenās programmas no iepriekšējā finanšu perioda (2014–2020). Tā integrē vienotā satvarā tādas iniciatīvas kā *COSME*, Patērētāju tiesību aizsardzības programma un Pārtikas aprites programma.

Vienotā tirgus programma ir galvenais ES finansēšanas instruments vienotā tirgus uzturēšanai un attīstīšanai. VTP stratēģiskais uzsvars uz ekonomikas izaugsmes veicināšanu, šķēršļu mazināšanu un sadarbības sekmēšanu atbilst tās visaptverošajiem mērķiem nodrošināt stabilu un integrētu vienoto tirgu.

VTP kopējais budžets 2021.–2027. gadam ir 4353 miljoni EUR. Pirmajos trīs gados VTP ietvaros tika piešķirti 1909 miljoni EUR, kas ir 44 % no kopējā budžeta. VTP līdzekļi pirmajos trīs īstenošanas gados (2021–2023) ir piešķirti atbilstīgi regulā norādītajām summām. Līdzekļu piešķirums dažādajiem pīlāriem joprojām ir saskaņots ar VTP regulā noteikto satvaru².

Programmas **struktūru veido seši pīlāri**, un katrs no tiem ir vērsts uz konkrētiem mērķiem. Ar VTP regulu katram pīlāram tika piešķirtas indikatīvas kopējā budžeta daļas. Programmas līdzekļi tiek sadalīti, izmantojot dažādus mehānismus, kas pielāgoti katra pīlāra īpašajām vajadzībām.

² VTP regulas 4. pantā ir norādītas konkrētas finansējuma summas euro katram pīlāram.

Galvenās darbības, ko atbalsta VTP, ietver:

- datu vākšanu, analīzi, Eiropas oficiālo statistiku, pētījumus un novērtējumus, kuru mērķis ir atbalstīt ES tiesiskā regulējuma efektīvu izpildes panākšanu un modernizāciju;
- spēju veidošanas iniciatīvas un vienotas rīcības veicināšanu starp dalībvalstīm, to attiecīgajām iestādēm, Komisiju un decentralizētām ES aģentūrām;
- finansiālu atbalstu mehānismiem, kas ļauj privātpersonām, patērētājiem un uzņēmumu pārstāvjiem iesaistīties lēmumu pieņemšanas procesos;
- speciālo un vispārējo zināšanu apmaiņas un izplatīšanas uzlabošanu;
- kopīgu Eiropas standartu izstrādi.

Pirmais pīlārs atbalsta iekšējo tirgu, piemēram, efektīvi īstenojot **konkurences politiku un stingrus tirgus uzraudzības mehānismus**, un tam tika piešķirti 557 miljoni EUR (13 %). Ar iepirkuma līgumiem tika finansētas tādas darbības kā digitālo platformu, arī *CASE@EC* un *Safety Gate*, izstrāde, kas uzlaboja konkurences noteikumu izpildes panākšanu un veicināja drošāku tirgus praksi. Šīs darbības bija tieši vērstas uz mērķi uzturēt labi funkcionējošu iekšējo tirgu.

Otrais pīlārs atbalsta MVU, veicinot konkurētspēju, atvieglojot piekļuvi tirgiem un sekmējot digitālo un zaļo pārkārtošanos, un tam tika piešķirts 1 miljards EUR (24 %). Dotācijas palīdzēja nodrošināt pielāgotus konsultāciju pakalpojumus un starptautiskas tīklošanās iespējas, izmantojot tādas pamatiniciatīvas kā i) Eiropas Biznesa atbalsta tīkls (*EEN*), kas ļauj MVU ienākt jaunos tirgos un ieviest digitālās un zaļās tehnoloģijas, un ii) *Erasmus* jaunajiem uzņēmējiem, kas atviegloja pieredzes apmaiņu pāri robežām, veicinot inovāciju un uzņēmējdarbības izaugsmi.

Trešais pīlārs stiprina **standartizācijas procesus** un ziņošanas sistēmas, lai nodrošinātu saskaņotu tirgus praksi, un tam tika piešķirts 221 miljons EUR (5 %). Ar iemaksām Eiropas standartizācijas organizācijām un īpašām dotācijām tika atbalstīta saskaņotu standartu izstrāde un īstenošana, nodrošinot saderību un atvieglojot tirdzniecību ES iekšienē, kā arī palīdzot saglabāt ES globālo konkurētspēju.

Ceturtais pīlārs veicina **patērētāju aizsardzību un produktu drošumu**, izmantojot koordinētas noteikumu izpildes panākšanas un spēju veidošanas iniciatīvas, un tam tika piešķirti 189,5 miljoni EUR (4 %). Izmantojot dotācijas un iepirkumu, tika finansētas valsts iestāžu spēju veidošanas programmas un stiprināti patērētāju tiesiskās aizsardzības mehānismi. Kā piemērus var minēt Eiropas patērētāju centrus (EPC), kas atrisināja tūkstošiem pārrobežu strīdu, un *Safety Gate* platformu, kura ļāva ātrāk identificēt un izņemt nedrošus produktus, aizsargājot patērētāju intereses.

Piektais pīlārs risina **ar veselību un drošību saistītas problēmas** pārtikas un lauksaimniecības nozarē, veicinot profilakses pasākumus, slimību kontroli un ilgtspējīgu praksi, un tam tika piešķirti 1,68 miljardi EUR (40 %). Ar dotācijām tika atbalstīti veterinārie un fitosanitārie ārkārtas pasākumi un programmas, kā arī rezistences pret antimikrobiāliem līdzekļiem un pārtikas izšķērdēšanas novēršanas pasākumi. Turklāt, izmantojot iepirkuma līgumus, tika finansētas apmācību iniciatīvas programmas “Labāka apmācība nekaitīgai pārtikai” ietvaros. Minētās darbības pastiprināja slimību profilakses pasākumus, uzlaboja atbilstību ES noteikumiem, stiprināja sabiedrības veselības drošību un palīdzēja padarīt pārtikas piegādes ķēdi ilgtspējīgāku.

Sestais pīlārs nodrošina **augstas kvalitātes Eiropas statistiku**, kas ir stabila pierādījumu bāze politikas veidošanai un lēmumu pieņemšanai, un tam tika piešķirti 552 miljoni EUR (13 %). Iepirkuma līgumi un dotācijas valstu statistikas birojiem ļāva sagatavot stabilas datu kopas, arī savlaicīgus ekonomisko, sociālo un vidisko rādītāju atjauninājumus. Minētās darbības politikas veidotājiem nodrošināja piekļuvi uzticamiem un būtiskiem datiem, kas ļāva efektīvi reaģēt uz jaunām problēmām un iespējām.

3. SVARĪGI KONSTATĒJUMI

Ņemot vērā VTP unikālo struktūru un to, ka darbības tiek veiktas, izmantojot programmas pīlārus, analīze ir vērsta uz konkrētajiem mērķiem, kas kalpo par pamatu konstatējumu sniegšanai par programmu kopumā. Programmas starpposma novērtējumā ir sniegti **pozitīvi secinājumi par pirmajiem trim īstenošanas gadiem (2021–2023)**. Novērtējums parādīja, ka galvenās finansētās darbības ir veicinājušas VTP vispārējo un konkrēto mērķu sasniegšanu. Neraugoties uz kopumā pozitīvajiem secinājumiem šajā īstenošanas vidusposmā, ir iespējami turpmāki uzlabojumi.

3.1. Efektivitāte

VTP savu mērķu sasniegšanā ir bijusi efektīva, **lai gan** ir iespējami daži uzlabojumi, jo efektivitāte dažādajos pīlāros atšķiras.

VTP finansētās darbības **pirmā pīlāra** ietvaros efektīvi atbalstīja digitālo rīku uzlabošanu dažādās politikas jomās, ieskaitot konkurences politiku, tirgus uzraudzību, finanšu pakalpojumus un patērētāju informēšanu. Minētie rīki uzlaboja konkurences noteikumu izpildes panākšanu, ieviešot īpašus digitālos risinājumus un tādējādi uzlabojot sadarbību ar valstu konkurences iestādēm (VKI) un dalībvalstīm. Progresu apliecina tādi piemēri kā lietu pārvaldības rīks *CASE@EC* un Komisijas elektroniskā izmeklēšanas platforma *eRFI*, lai gan *CASE@EC* ieviešana visos konkurences politikas instrumentos ir tikai daļēji pabeigta un veco lietu pārvaldības rīku izmantošana vēl ir pakāpeniski jāizbeidz. Turklāt tādi rīki kā “Tava Eiropa” un Iekšējā tirgus informācijas sistēma (*IMI*) ir ievērojami atbalstījuši administratīvo sadarbību un publisko piekļuvi ES informācijai. Tomēr novērtējumā ir uzsvērts, ka, lai labāk novērtētu šo rīku plašāku ietekmi, ir svarīgi regulāri apkopot lietotāju atsauksmes.

Otrais pīlārs apliecina efektivitāti savu mērķu sasniegšanā ar tādām pamatiniciatīvām kā Eiropas Biznesa atbalsta tīkls (*EEN*) un *Erasmus* jaunajiem uzņēmējiem (*EYE*), kuras sniedz pārliecinošus rezultātus. *EEN* klienti ziņo par ļoti augstiem apmierinātības rādītājiem un taustāmu ietekmi uz uzņēmējdarbības rezultātiem, bet pieredzes apmaiņa *EYE* ietvaros nodrošina augstus panākumu rādītājus un apstiprinātu mācīšanās ietekmi. Iniciatīvas “Euroclusters” ietvaros ir efektīvi izmantots kaskādes finansējums MVU noturības, digitalizācijas un zaļināšanas atbalstam. Ar internacionalizācijas veicināšanu saistītās darbības, arī palīdzības dienesti intelektuālā īpašuma (IĪ) jautājumos un ES un Japānas centrs, ir sasnieguši nozīmīgus rezultātus, ko apliecina augsti lietotāju apmierinātības rādītāji un liels atbalstu saņēmušo MVU skaits.

Trešais pīlārs ir efektīvi veicinājis ieinteresēto personu iesaistīšanos Eiropas standartizācijas procesos un sekmējis Eiropas standartu plašāku pieņemšanu, atbalstot saskaņošanu un svarīgus politikas mērķus. Lai gan tādas organizācijas kā Eiropas Standartizācijas komiteja (*CEN*) un Eiropas Elektrotehnikas standartizācijas komiteja (*CENELEC*) ir sasniegušas augstus rādītājus attiecībā uz standartu pieņemšanu valstīs, joprojām ir grūti nodrošināt ES pārstāvību starptautiskā līmenī un uzlabot ETSI sniegumu.

Šis pīlārs ir arī efektīvi atbalstījis augstas kvalitātes standartu izstrādi finanšu un nefinanšu pārskatu sniegšanas un revīzijas jomā. Izmantojot VTP finansējumu, *EFRAG* sekmīgi izstrādāja pirmo Eiropas ilgtspējas ziņu sniegšanas standartu (*ESRS*) kopumu un popularizēja ES viedokli finanšu pārskatu sniegšanas jomā, bet *PIOB* pastiprināja revīzijas standartu pārraudzību, uzlabojot daudzu ieinteresēto personu pārstāvību un risinot sabiedrības interešu jautājumus.

Ceturtais pīlārs ir bijusi būtiska loma, efektīvi uzturot un stiprinot patērētāju aizsardzību visā ES un veicinot patērētāju līdzdalību politikas veidošanā. To it īpaši ir nodrošinājis *CPC* tīkls, *Safety Gate* brīdināšanas sistēma, *EPC* un *CASP* iniciatīva produktu drošuma jomā, kā arī patērētāju organizāciju atbalsts ES līmenī, izmantojot Eiropas Patērētāju organizāciju (*BEUC*). Šis pīlārs ir arī efektīvi stiprinājis patērētāju iesaisti finanšu pakalpojumu politikas veidošanā. Organizācijas *Finance Watch* un *Better Finance* ir devušas būtisku ieguldījumu politikas debatēs, palielinot informētību un pārstāvēt patērētāju intereses. Tomēr apsekojuma rezultāti liecina, ka ir jāuzlabo šo organizāciju veikto darbību redzamība un informēšana par tām.

Piektais pīlārs ir efektīvi palīdzējis uzlabot veselību un drošību visā ES. Tas ir atbalstījis dzīvnieku slimību, piemēram, Āfrikas cūku mēra (*ĀCM*) un augsti patogēniskās putnu gripas (*APPG*), izskaušanu un ierobežošanu un mazinājis brucelozes, trakumsērgas un salmonellas infekcijas gadījumu skaitu mājputnu populācijās. Līdzfinansētie pasākumi ir palīdzējuši dalībvalstīm izskaust vai ierobežot augiem kaitīgos organismus, piemēram, *Xylella fastidiosa*, Āzijas ūsaini un priežu koksnes nematodi. Dalībvalstis un ieinteresētās personas ziņo par pozitīvu ietekmi, ko apliecina kvantitatīvi dati; tomēr nav skaidrs, cik lielā mērā šos rezultātus ir veicinājusi VTP. Veterinārijas un fitosanitārijas darba programmu elastība nodrošināja resursu pārdali steidzami risināmām problēmām, palielinot efektivitāti. Tomēr samazinātas līdzfinansējuma likmes ir radījušas budžeta problēmas vairākām dalībvalstu iestādēm. Piektais pīlārs ir efektīvi palīdzējis uzlabot prasmju un zināšanu apmaiņu ieinteresēto personu vidū, izmantojot programmas “Labāka apmācība nekaitīgai pārtikai”, ES references laboratoriju un references centru tīklus. Tas arī efektīvi palīdzēja apkarot rezistenci pret antimikrobiāliem līdzekļiem, novērst pārtikas izšķērdēšanu un uzlabot dzīvnieku labturības standartus.

Sestais pīlārs ir efektīvi uzlabojis Eiropas statistikas kvalitāti un savlaicīgumu, nodrošinot spēcīgu pierādījumu bāzi politikas veidošanai visā vienotajā tirgū un tādās svarīgās jomās kā zaļā un digitālā pārkārtošanās un sociālās tiesības. *Eurostat* datiem bija izšķiroša nozīme galveno ES stratēģiju, arī *NextGenerationEU*, Eiropas zaļā kursa un *RePowerEU*, izstrādē, un tas vienlaikus veicināja efektīvu reaģēšanu uz tādām krīzēm kā enerģētikas krīze un Covid-19. Ar Eiropas Statistikas programmu (*ESP*) tika paplašināts statistikas aptvērums un ieviesti metodiski uzlabojumi, jauni datu avoti un labāki validācijas procesi, ievērojami palielinot datu ticamību. Tas, ka daudz lietotāju uzticas Eiropas statistikai (2024. gadā uzticību puda 95 % respondentu), uzsver šā pīlāra panākumus politikas veidotāju un ieinteresēto personu vajadzību apmierināšanā.

3.2. Lietderība

Programmas īstenošana bijusi **lietderīga** gan resursu piešķiršanas, gan rentabilitātes ziņā. Kopumā labuma guvēji uzskata, ka gan izmaksas, gan ieguvumi, gan administratīvais slogs ir samērīgi. Tomēr šā pīlāra darbības var padarīt lietderīgākas, piemēram, attiecībā uz rīku *eGrants*.

VTP lietderība **pirmajā pīlārā** tika stiprināta, piešķirot līdzekļus iepirkuma darbībām, ko pārvalda Komisijas konkursa procesā, tādējādi ļaujot sniegt mērķtorientētus un

resursefektīvus pakalpojumus. Digitālie rīki, piemēram, *eRFI* un *IMI*, tika izstrādāti un uzturēti ar zemām izmaksām, aizstājot liekās sistēmas un uzlabojot informācijas apmaiņu starp valstu iestādēm, uzņēmumiem un sabiedrību. Neraugoties uz šiem sasniegumiem, budžeta pozīciju konsolidēšanā tika konstatēts ierobežots lietderības palielinājums; salīdzinājumā ar iepriekšējo finansēšanas periodu tika novēroti tikai nelieli administratīvi vienkāršojumi un uzlaboti budžeta pārvietojumu mehānismi. Centieni maksimāli palielināt lietderību, izmantojot apmācību un mācīšanos no līdzbiedriem, piemēram, izmaksu iespēju vienkāršošana dotācijām, ir jomas, kurās aizvien vajadzīgi uzlabojumi.

Otrā pīlārā nodrošinātais finansiālais atbalsts trešām personām (FATP) ir lietderīgs rīks mazo uzņēmumu atbalstīšanai, bet tas var radīt administratīvu slogu mazākiem un mazāk pieredzējušiem konsorciem, kas saņem VTP finansējumu. Kopumā labuma guvēji uzskata, ka administratīvās prasības ir pamatotas, un MVU klienti *EEN* ziņojumā norāda, ka pakalpojumi ir lietderīgi saskaņoti ar uzņēmējdarbības vajadzībām. Lietderību var palielināt, vienkāršojot procesus, piemēram, izstrādājot standarta veidnes, centralizētu pārvaldības platformu un labākus maksāšanas nosacījumus, savukārt mazākas ar programmu saistītas darbības ir labāk atstāt gadījumiem ar skaidru pamatojumu, piemēram, inovatīvu pieeju izmēģināšanai.

Trešais pīlārs ir uzlabojis finanšu pārskatu sagatavošanas pārredzamību un to racionalizējis, ieviešot vienības izmaksas. Tomēr sākotnējā pāreja radīja administratīvo slogu, arī *eGrants* procesu dublēšanos un ceļa izdevumu nepietiekamu atlīdzināšanu inflācijas periodos. Labuma guvēji lietderīgi pārvaldīja līdzekļus, lai nodrošinātu ieguldīto līdzekļu atdevi, un aktīvi strādāja, lai dažādotu finansējuma avotus, taču progress dažādās organizācijās, piemēram, Starptautisko Finanšu pārskatu standartu fondā (SFPS fondā), Eiropas Finanšu pārskatu padomdevējā grupā (*EFRAG*) un Sabiedrības interešu uzraudzības padomē (*PIOB*), atšķiras. Lai saglabātu neatkarību un atbalstītu ieguldītājiem un kapitāla tirgiem būtisku kvalitatīvu korporatīvo un ilgtspējas ziņu sniegšanu, ir ļoti svarīgi nodrošināt pietiekamu publisko finansējumu *EFRAG* un ilgtspējīgu finansēšanas modeli *PIOB*.

Ceturtajā pīlārā pāreja uz iepirkumu ir uzlabojusi lietderību tādu jaunu ar patērētāju tiesību aizsardzību saistītu jautājumu risināšanā kā digitālās tiesības un produktu drošums, un to apstiprina apsekojumus un pētījumus iegūtie pierādījumi. *Better Finance* parādīja augstu produktivitāti un efektivitāti, sasniedzot ievērojamus rezultātus uz vienu personu un pārspējot līdzīga lieluma organizācijas. Arī *Finance Watch* saglabāja augstu lietderības līmeni, sniedzot ievērojamus rezultātus, it īpaši komunikācijas jomā, un vienlaikus nodrošinot kvalitatīvu darbu tādās jomās kā finanšu pārkāpumi, finansējums zaļajiem MVU un pārmērīgas pārdsaistības.

Piektā pīlārā ietvaros ir lietderīgi atbalstītas veterinārās un fitosanitārās programmas, efektīvi pārdaļot resursus prioritāro slimību, piemēram, ĀCM un APPG, apkarošanai un vienlaikus līdzfinansējot pasākumus, kuru mērķis ir mazināt augiem kaitīgo organismu, piemēram, *Xylella fastidiosa* un priežu koksnes nematodes, uzliesmojumus. Rentabilitātes analīzes attiecībā uz VTP finansētajām darbībām, kas veiktas, reaģējot uz APPG un *Xylella fastidiosa*, uzsver programmas nozīmi dalībvalstu finansiālā sloga mazināšanā. Atbalsts Pasaules Dzīvnieku veselības organizācijas (*WOAH*) Eiropas Dzīvnieku labturības platformai ir stiprinājis dzīvnieku labturības standartu īstenošanu un izpildes panākšanu visā Eiropā. Programmā “Labāka apmācība nekaitīgai pārtikai” fiksēts arī būtisks samazinājums vienības izmaksās par vienām apmācībām un vienu dalībnieku, un tas ir galvenokārt saistīts ar pāreju uz tiešsaistes formātiem.

Sestais pīlārs ir parādījis lietderību resursu piešķiršanā, un ieinteresētās personas ir atzinušas ESP rentabilitāti un tās nodrošinātos proporcionālos ieguvumus. Lietderību ir uzlabojusi automatizācija un racionalizēti statistikas procesi, kas saistīti ar cilvēkresursu samazinājumu Eiropas Statistikas sistēmā (ESS). Tomēr ieinteresētās personas brīdina, ka turpmāka darbinieku skaita samazināšana varētu kavēt ESP spēju apmierināt pieaugošās prasības pēc detalizētas un savlaicīgas statistikas un ieguldīt jaunās tehnoloģijās. Tiesību aktu vienkāršošanas un elektronisko rīku pieņemšanas rezultātā ir veiksmīgi mazinājies administratīvais slogs, un ieinteresētās personas ziņo par mēreniem līdz augstiem panākumiem šajā jomā. ESP palaušanās uz dažādiem finansējuma avotiem, arī pastarpināti deleģētiem līdzekļiem, ir sekmējusi pielāgotas statistikas izstrādi. Tomēr ieinteresētās personas uzsver, ka svarīga ir finansēšanas struktūra, kas nodrošina autonomiju un lietderību ilgtermiņā.

3.3. Saskaņotība

Novērtējumā ir konstatēts, ka VTP parāda **iekšēju saskaņotību**. Tās pīlāri un darbības jomas nepārklājas, jo katrs pīlārs koncentrējas uz citu politikas jomu ar atšķirīgu tiesisko regulējumu. Atbilstība citām daudzgadu finanšu shēmas programmām, kuru darbības VTP nedublē, kā arī ES tiesiskajam regulējumam, ES stratēģijām un plašākiem mērķiem liecina par tās konsekveni (ārēja saskaņotība). Tomēr dažas nianšes ir jāatzīmē, jo VTP starpdisciplinārais un daudzveidīgais raksturs var sarežģīt programmas vispārējo koordināciju, kas savukārt varētu ietekmēt darbību saskaņotību.

Pirmais pīlārs parāda saskaņotību gan iekšēji, gan ārēji. Tā darbības ir savstarpēji saskaņotas, lai sasniegtu VTP regulā noteiktos mērķus, un atbilst Komisijas vispārējām stratēģijām un prioritātēm. Tomēr darbību konsolidācija pīlāra ietvaros nav radījusi paredzētās sinerģijas vai vienotu rīcību attiecībā uz integrētu finanšu instrumentu.

Otrajā pīlārā redzama iekšēja un ārēja saskaņotība, ko nodrošina uzlabotas sinerģijas un sadarbība starp pamatdarbībām, piemēram, palīdzības dienestiem II jautājumos. Tomēr mazākām vai mazāk pastāvīgām darbībām ir vājāka saikne ar citām darbībām. Lai gan ieinteresētās personas atzīst, ka koordinācija VTP starpdisciplinārajā struktūrā ir sarežģīta, šo pīlāru labvēlīgi ietekmē VTP plašāks tvērums un spēcīgāka pozicionēšana. Piemēri sinerģijām ar citiem VTP pīlāriem un ES programmām (piemēram, programmu “Apvārsnis Eiropa” un valstu un reģionālajām iniciatīvām) izceļ to, ka šis pīlārs atbilst plašākām atbalsta sistēmām, it īpaši *EEN*, un tās papildina.

Trešais pīlārs parāda iekšēju un ārēju saskaņotību; Eiropas standartizācijai un finanšu pārskatu sagatavošanai paredzēto budžeta pozīciju apvienošana neradīja nekoncekvenci. Tā darbību specifika mazina pārklāšanās vai pretrunu risku gan pašā pīlārā, gan ar citiem pīlāriem. VTP operatīvais atbalsts standartizācijai ir nevainojami saskaņots ar konkrētiem projektiem paredzēto finansējumu no tādām programmām kā “Apvārsnis Eiropa” un *LIFE*. Tas stiprina sinerģijas un sekmē ES prioritātes, piemēram, Eiropas zaļo kursu un digitālo pārkārtošanos. *EFRAG* jaunās pilnvaras izstrādāt *ESRS* novērš būtisku trūkumu ilgtspējas ziņu sniegšanā, īpašu uzmanību pievēršot sadarbībai ar globālajiem standartiem, lai nodrošinātu koncekvenci ar starptautisko regulējumu.

Ceturtajā pīlārā redzama spēcīga iekšēja un ārēja saskaņotība – tā darbības atbilst VTP regulas mērķiem, un tas papildina plašākas ES iniciatīvas, piemēram, jauno Patērētāju tiesību aizsardzības programmu. Labuma guvēju, arī *BEUC*, *Better Finance* un *Finance Watch*, darbs atspoguļo uz sadarbību vērstu pieeju, pievēršoties gan vispārējām patērētāju bažām, gan finanšu pakalpojumu jautājumiem. Turklāt šis pīlārs papildina citus VTP pīlārus, piemēram, pirmo pīlāru attiecībā uz tirgus uzraudzību un trešo pīlāru attiecībā uz

standartu noteikšanu. Šis pīlārs arī papildina programmas “Apvārsnis Eiropa” un “Digitālā Eiropa”, nodrošinot atbilstību svarīgām ES prioritātēm ilgtspējas, digitalizācijas un patērētāju aizsardzības jomā.

Piektais pīlārs parāda spēcīgu iekšēju saskaņotību attiecībā uz pārtikas nekaitīgumu – dzīvnieku un augu veselības jomas papildina viena otru, lai nodrošinātu nekaitīgumu pārtikas aprītē. Ārēji tas ar tādām iniciatīvām kā pārtikas izšķērdēšanas samazināšana, augu aizsardzības līdzekļu lietošanas samazināšana līdz minimumam un rezistences pret antimikrobiāliem līdzekļiem apkarošana labi atbilst ES prioritātēm, arī Eiropas zaļajam kursam, stratēģijai “No lauka līdz galdam” un kopējās lauksaimniecības politikas (KLP) pasākumiem. Šis pīlārs nepārprotami papildina citas programmas, it īpaši programmu “Apvārsnis Eiropa” un programmu “ES – veselībai”: katra programma ir vērsta uz skaidriem, bet koordinētiem ilgtspējīgas lauksaimniecības, rezistences pret antimikrobiāliem līdzekļiem mazināšanas un vides ilgtspējas aspektiem. Tas maksimāli palielina ietekmi un novērš centienu dublēšanos.

Sestā pīlāra mērķi un darbības parāda spēcīgu iekšēju un ārēju saskaņotību, ko atbalsta tiesiskais regulējums, kurš nodrošina konsekventu un salīdzināmu statistiku visās dalībvalstīs. Tas nodrošina saskaņotību, izmantojot tiesisko regulējumu, pārvaldības struktūras un atbilstību ES stratēģijām. Sadarbība ar ECB un starptautiskām organizācijām uzlabo lietderību un konsekveni ar globālajiem standartiem.

3.4. ES pievienotā vērtība

VTP rada **pievienoto vērtību**, ko nebūtu bijis iespējams sasniegt ar valsts līmeņa finansējumu. Finansētās darbības ļauj Komisijai izpildīt savus juridiskos pienākumus attiecībā uz tās kompetencē esošo jautājumu risināšanu. Rīcība ES līmenī ir vajadzīga arī ar vienotā tirgus darbību saistīto problēmu un vajadzību rakstura dēļ. Tā VTP sniedz pārrobežu ieguvumus un apjomradītus ietaupījumus, ko ar valsts līmeņa rīcību vien nevarētu panākt, tādējādi uzsvērot tās pievienoto vērtību.

Pirmais pīlārs nodrošina ES pievienoto vērtību, ļaujot Komisijai pildīt tās juridiskos pienākumus, kurus nevar deleģēt dalībvalstīm, un panākot apjomradītus ietaupījumus. Programmas atbalsts pārrobežu pakalpojumiem, piemēram, koordinācijai starp valstu iestādēm, ES tiesību aktu izpildes panākšanai un kopīgiem IT rīkiem, nodrošina ieguvumus, kurus valsts līmenī nevar atkārtot. Minētās darbības ir izšķirīgi svarīgas vienotā tirgus padziļināšanai, konkurētspējas palielināšanai un ES tiesību aktu un politikas efektīvas izstrādes un pārraudzības nodrošināšanai. Turklāt novērtējumā ir uzsvērts, ka bez VTP finansējuma šo pienākumu izpildei būtu vajadzīgi alternatīvi ES finansējuma avoti.

Otrais pīlārs parāda nozīmīgu ES pievienoto vērtību, veicinot pārrobežu sadarbību, nodrošinot savstarpēju mācīšanos un sniedzot salīdzinošu novērtējumu un norādījumus par MVU politiku, ko ar valstu programmām vien nevar sasniegt. Apspriešanās ar ieinteresētajām personām konsekventi apstiprināja ES līmeņa iniciatīvu unikālo vērtību vienotā tirgus regulējuma un sistēmu saskaņošanā. Lai novērstu nevienmērīgu dalību uzaicinājumos iesniegt priekšlikumus un projektus, veicināšanas centieni un konsorciem piemērojamās prasības tagad ir vērstas uz nepietiekami pārstāvētām valstīm, nodrošinot plašāku iekļautību un noturīgu ES pievienoto vērtību.

Trešais pīlārs nodrošina lielu ES pievienoto vērtību, sniedzot pastāvīgu atbalstu III pielikumā minētajām organizācijām (organizācijām, kas pārstāv MVU, patērētājus,

vides jomas un sabiedrības intereses Eiropas standartizācijas darbībās³), kuras ir atkarīgas no VTP finansējuma, lai tās standartizācijas procesā turpinātu būt aktīvas un iekļaujošas. Bez ES finansējuma pastāv renacionalizācijas risks, kas var apdraudēt ES vienoto nostāju starptautiskos ekonomikas un finanšu forumos, mazinot saskaņotību un efektivitāti. ES rīcība ir būtiska pārraudzībai un koordinācijai, standartizācijas centienu saskaņošanai ar ES tiesību aktiem un sabiedrības interesēm, tirgus sadrumstalotības novēršanai un kvalitatīvu, piemērojamu standartu nodrošināšanai.

Ceturtais pīlārs nodrošina ievērojamu ES pievienoto vērtību, finansējot pētījumus un datu vākšanu par patērētāju tiesību aizsardzības jautājumiem un tādējādi ļaujot politikas veidotājiem pievērsties jauniem riskiem, salīdzināt dalībvalstu sniegumu un veidot koordinētu rīcību izpildes panākšanas jomā. VTP atbalsta patērētāju aizstāvību ES līmenī, nodrošinot pārstāvību tādās jomās kā finanšu pakalpojumi, kuriem valstu līmenī netiktu pievērsta pietiekama uzmanība. Turklāt sadarbība ar starptautiskām organizācijām un trešām valstīm stiprina ES patērētāju tiesību aizsardzības politikas tvērumu un ietekmi; tās pamatā ir koordinētas, datu virzītas darbības, kuru mērķis ir risināt pārrobežu problēmas un efektīvi veicināt patērētāju intereses.

Piektā pīlāra darbībām ir pozitīva ietekme uz cilvēku, dzīvnieku un augu veselības aizsardzību, iespēju došanu sabiedrībai, veicinot patērētāju informētību un zināšanu apmaiņu, un lielākas ilgtspējas nodrošināšanu pārtikas sistēmām. Tas sniedz ievērojamu ES pievienoto vērtību, ļaujot veikt tādas koordinētas darbības dzīvnieku un augu veselības jomā, ko dalībvalstis vienas pašas nevarētu veikt vai ko tām būtu grūti finansēt. Ar VTP finansējumu tiek atbalstīti veterinārie un fitosanitārie ārkārtas pasākumi un programmas, vakcīnu bankas (kas ir izšķirīgi svarīgas pārrobežu mēroga dzīvnieku slimību un augiem kaitīgo organismu apkarošanā) un tādi būtiski rīki kā ES references laboratorijas un apmācība programmas “Labāka apmācība nekaitīgai pārtikai” ietvaros. Minētie centieni lielā mērā palīdz uzlabot dalībvalstu oficiālo kontroļu veikšanas spējas, saskaņojot izpildes panākšanu un nodrošinot konsekventu pieeju, kas vajadzīga vienotā tirgus netraucētai darbībai.

Sestais pīlārs sniedz spēcīgu ES pievienoto vērtību ES datiem, nodrošinot to objektivitāti, uzticamību un saskaņotu salīdzināmību visās dalībvalstīs. Centralizētā sistēma un metodoloģiskie uzlabojumi ir ievērojami veicinājuši datu kvalitāti un savlaicīgumu, ļaujot pieņemt uz informāciju balstītus lēmumus. Tādas iniciatīvas kā Eiropas statistiskais infopanelis par atveseļošanu parāda, ka tās var pielāgoties jaunām vajadzībām, savukārt dotācijas un sadarbības centieni stiprina dalībvalstu spējas. Ieinteresētās personas kopumā augstu vērtē ESP izšķirošo lomu tādas vienotas un standartizētas statistikas nodrošināšanā, kas ir būtiska politikas veidošanai un ko dalībvalstis vienas pašas nevarētu nodrošināt. *Eurostat* atbilstība globālajiem standartiem vēl vairāk uzsver tā veikto darbību nozīmi.

3.5. Atbilstība

VTP mērķi un visos tās pīlāros īstenotās darbības joprojām **atbilst** vienotā tirgus vajadzībām un apliecina zināmu spēju pielāgoties, lai reaģētu uz jaunām un neparedzētām problēmām (piemēram, Covid-19, Ukraina), pat ar salīdzinoši pieticīgu budžetu, kas neparedzēja inflācijas spiedienu vai šos notikumus programmas īstenošanas laikā. Programmas atbilstība palielinās, ņemot vērā jaunās politiskās problēmas, kas atspoguļotas jaunajās politikas pamatnostādņēs⁴ un nesenajos *Enrico Letta* un *Mario Draghi*

³ [Standardizācijas regula \(ES\) Nr. 1025/2012 - LV - EUR-Lex.](#)

⁴ [Eiropas Komisijas politikas pamatnostādnes 2024.–2029. gadam.](#)

ziņojumos⁵. Tomēr programmas pieticīgais budžets un vajadzība uzlabot dažu darbību redzamību un ar tām saistīto komunikāciju norāda uz jomām, kurās nepieciešami uzlabojumi, lai nodrošinātu, ka programma turpina atbilst sabiedrības, uzņēmumu un vispārējām ar ES politiskajām problēmām saistītajām vajadzībām.

Pirmais pīlārs aizvien ir ļoti atbilstīgs, jo tas atbalsta ES tiesībaizsardzību, konkurences noteikumus, IT sistēmas un koordinācijas grupas, kas darbojas saskaņā ar Komisijas stratēģijām un prioritātēm. Paredzams, ka šā pīlāra atbilstība turpinās pieaugt, veicinot izaugsmi, investīcijas un vienotā tirgus izveides pabeigšanu, arī Uzkrājumu un investīciju savienības izveidi saskaņā ar politikas pamatnostādnēm 2024.–2029. gadam.

Otrā pīlāra mērķi un darbības ir ļoti atbilstīgi. Tie ir cieši saskaņoti ar ES stratēģijām un prioritātēm, kā arī darba programmām, kas izstrādātas, pamatojoties uz plašām apspriedēm ar ieinteresētajām personām, lai nodrošinātu, ka tie atbilst MVU un vienotā tirgus mainīgajām vajadzībām. Tomēr varētu veikt uzlabojumus, darbības skaidri sasaistot ar darba programmu mērķiem un neapgrūtinot labuma guvējus ar pārāk daudzām prasībām.

Trešais pīlārs aizvien ir atbilstīgs, jo tas ir labi saskaņots ar tirgus vajadzībām, atbalstot kapitāla brīvu apriti vienotajā tirgū, palielinot ES uzņēmumu konkurētspēju pasaules kapitāla tirgos un nodrošinot, ka standartu noteikšanas procesā tiek pārstāvētas ES intereses. Tādas darbības kā *EFRAG* ilgtspējas ziņu sniegšanas standartu izstrāde saskaņā ar Direktīvu par korporatīvo ilgtspējas ziņu sniegšanu, ir izšķirīgi svarīgas, lai īstenotu ES tiesību aktus, ietekmētu globālo standartizāciju un pievērstos ilgtspējas ziņu sniegšanas pieaugošajai nozīmei.

Ceturtais pīlārs joprojām ir ļoti atbilstīgs – tas pievēršas patērētāju aizsardzībai un finanšu pakalpojumiem, īstenojot darbības, kas saskaņotas ar jauno Patērētāju tiesību aizsardzības programmu un ES prioritātēm. Tādas iniciatīvas kā *Consumer PRO*, dotācijas SAI mehānismiem un IT rīki, piemēram, *Safety Gate* un e-uzraudzības tīmekļa pārmeklētāji, efektīvi atbalsta tiesībaizsardzības iestādes, dod iespējas patērētājiem un nodrošina produktu drošumu. Labuma guvējiem *Better Finance* un *Finance Watch* ir izšķiroša nozīme finanšu pakalpojumu patērētāju pārstāvēšanā. Paredzēts, ka līdz ar ES pievēršanos Uzkrājumu un investīciju savienībai un finanšpratībai to īpašās zināšanas kļūs arvien nozīmīgākas, lai gan nākotnē varētu būt vajadzīga lielāka redzamība un resursi.

Piektais pīlārs veicina spēcīgāku un saskaņotāku vienoto tirgu, un tas ir ļoti atbilstīgs mainīgajām vajadzībām ES pārtikas aprītē. Šis pīlārs skar tādus svarīgus jautājumus kā jaunas slimības, rezistence pret antimikrobiāliem līdzekļiem, pārtikas nekaitīgums un ilgtspējīga prakse. Līdzfinansētie ārkārtas pasākumi dzīvnieku un augu slimību jomā palīdzēja mazināt slogu lauksaimniekiem. Darbības, kas vērstas uz uzraudzību, laboratoriskām inspekcijām un ilgtspējīgu pārtikas ražošanu, ir saskaņā ar plašāku ES rīcībpolitiku, piemēram, Eiropas zaļo kursu un stratēģiju “No lauka līdz galdam”, un nodrošina pastāvīgu atbilstību sabiedrības veselības un ilgtspējas problēmu risināšanā.

Sestais pīlārs joprojām ir ļoti atbilstīgs. Tas ir cieši saskaņots ar ESS un citu ieinteresēto personu vajadzībām, pievēršoties mainīgajām politikas prioritātēm un prasībām attiecībā uz datiem. Lai gan ESS ir apliecinājusi pielāgojamību, it īpaši tādās krīzēs kā Covid-19 un karš Ukrainā, nepilnības reģionālo datu detalizācijas, savlaicīguma un jaunu datu avotu

⁵ Draghi ziņojums “EU competitiveness: Looking ahead [ES konkurētspēja: raugoties nākotnē]”. Eiropas Komisija. Letta ziņojums, *Enrico Letta* “Much more than a market [Vairāk nekā tirgus]” (2024. gada aprīlis).

integrācijas ziņā liecina par vajadzību turpināt inovāciju un uzlabojumus, lai apmierinātu politikas jaunās prasības.

3.6. Elastība

VTP ir daļēji nodrošinājusi gaidītos ieguvumus no integrētas programmas. VTP potenciāls attiecībā uz **elastību** ir devis dažus pozitīvus rezultātus, taču tās potenciāls vēl nav pilnīgi izmantots. Budžeta pārvietojumi ir bijuši salīdzinoši nelieli un veikti starp budžeta pozīcijām, ko pārvalda viens un tas pats Komisijas departaments.

3.7. Vienkāršošana

Lai gan daži pierādījumi starpposma novērtējumā ir gūti, vispārējā **vienkāršošana** programmas līmenī neatbilst gaidītajai. Zināmu vienkāršošanu ir nodrošinājis vienots programmas juridiskais pamats: Komisijai bija jāsagatavo tikai viens priekšlikums, bet Parlamentam un Padomei bija jāpieņem tikai viena regula. Tomēr pierādījumi par citu vienkāršošanu ir ierobežoti, jo aizvien ir vajadzīgas vairākas komitejas un darba programmas, lai aptvertu dažādas politikas jomas.

3.8. Sinerģija

Neraugoties uz sadarbību starp politikas jomām, kas norāda uz stabilu sadarbību starp Komisijas departamentiem, **sinerģija**, kura tika gaidīta no darbību konsolidācijas vienotā finanšu instrumentā, nav pilnīgi materializējusies. Vairāku pīlāru ietvaros ir veiktas vienotas darbības, bet varētu izstrādāt vēl vairāk darbību.

4. IETEIKUMI

Neraugoties uz kopumā pozitīvajiem secinājumiem šajā īstenošanas vidusposmā, ir iespējami uzlabojumi. Ņemot vērā programmas ierobežoto budžetu un fiksēto plānošanas grafiku, ir grūti pieņemt jaunas politikas prioritātes, ievērojami nepalielinot budžetu. Konkrētāk, inflācija, kas bija augstāka par prognozēto, ir samazinājusi to darbību skaitu un apjomu, kuras varētu veikt.

Būtu jāturpina izmantot **elastības, sinerģijas un vienkāršošanas potenciālu**, lai maksimāli izmantotu VTP unikālo struktūru. Komisijas departamenti, kas atbild par katru VTP pīlāru, varētu izpētīt, vai ir iespējams sākt vairāk vienotu darbību, piemēram, starppīlāru apmācību, kopīgas iepirkuma darbības, kopīgus datubāzu iepirkumus, vienotus pētījumus, Eiropabarometra aptaujas, pamatlīgumus un kopīgus IT projektus. Būtu jāapsver rīka *eGrants* vienkāršošana.

Varētu vēl vairāk racionalizēt ar rādītāju sasniegšanu saistīto **datu vākšanu**. Sistemātiskāka datu vākšana visos pīlāros labāk palīdzētu novērtēt programmas īstenošanu. Tā ļautu Komisijai pieņemt korektīvus pasākumus, lai nodrošinātu, ka darbības efektīvi un lietderīgi kalpo mērķu sasniegšanai un ka tās joprojām ir atbilstīgas un saskanīgas ar VTP un plašākām ES prioritātēm.

Varētu atjaunināt un pilnveidot dažus **pārraudzības un novērtēšanas sistēmas** rādītājus, lai tos labāk pielāgotu VTP un labāk atspoguļotu programmas sniegumu. Tas arī uzlabotu datu vākšanu, sistēmu ciešāk saskaņotu ar intervences loģiku un galu galā uzlabotu programmas īstenošanas izvērtējumu, it īpaši galīgā novērtējuma laikā.

Pirmais pīlārs: biežāka atsauksmju vākšana attiecīgā gadījumā no tādu pakalpojumu lietotājiem kā Tavs Eiropas padomdevējs (*YEA*) un ES taksonomijas kompass uzlabotu lietotāju apmierinātības un pakalpojumu sniegšanas pārraudzību⁶. Vienotas ziņošanas sistēmas ieviešana visās budžeta pozīcijās racionalizētu darbību, tiešo rezultātu un iznākumu izsekošanu. Tā varētu atklāt sinerģijas iespējas tādās jomās kā kopīgs iepirkums, apmācība un koordinēta izpildes panākšana dažādās jomās.

Otrais pīlārs: projektu ziņojumos iekļauto tiešo rezultātu un iznākumu rādītāju sistematiska pārraudzība ļautu identificēt visus MVU, kas saņem atbalstu saskaņā ar VTP. Šo rādītāju skaidra sasaiste ar konkrētajiem mērķiem nodrošinātu lielāku skaidrību par programmas ietekmi. Rezultātu rādītājus varētu uzlabot, sasaistot MVU apmierinātību ar saņemto atbalstu un jebkādiem turpmākiem to veiktiem pasākumiem. Saskaņotā apsekojumā būtu jācenšas apkopot datus par ietekmi uz, piemēram, izaugsmi, digitalizāciju un internacionalizāciju.

Trešais pīlārs: skaidrāku pārraudzības un atgriezeniskās saites mehānismu izveide dalībnei standartizācijas procesos uzlabotu izpratni par to, kā ES finansējums (it īpaši III pielikumā minētās organizācijas) ietekmē ieinteresēto personu iesaisti. Dažas organizācijas, kas tiek finansētas, lai atbalstītu finanšu un nefinanšu pārskatu sniegšanas standartu izstrādi, tiktu nopietni ietekmētas, ja finansējumu nesaņemtu, un tādējādi tiktu apdraudēta to spēja turpināt darbības, kas ir būtiskas ES politikas mērķu sasniegšanai. Ir jāpalielina arī šo organizāciju finansējuma bāze.

Ceturtais pīlārs: ar programmu saistītā pieredze ir parādījusi, ka, lai gan ir jābūt ieviestiem rādītājiem labuma guvēju kvantitatīvo tiešo rezultātu mērīšanai, darbību kvalitāti vai ietekmi ir grūti izmērīt, izmantojot kvantitatīvus rādītājus. Dažiem labuma guvējiem finansiālas grūtības radīja pieaugošā inflācija, ko VTP sākotnējās programmas struktūras summas neaptvēra. Produktu atbilstība un drošība tiktu uzlabota, nodrošinot vairāk tirgus uzraudzības amatpersonu, labāku sadarbību ar muitas dienestiem, ātrāku pētījumu rezultātu izplatīšanu un biežākus uzaicinājumus pieteikties finansējumam. Minēto darbību rezultātus var būt ietekmējis dotāciju dalībnieku resursu atšķirīgais līmenis, it īpaši gadījumos, kad ir vajadzīgs atbilstīgs finansējums.

Piektais pīlārs: programmas pārraudzības satvara uzlabošana, nosakot rādītājus, palīdzētu labāk novērtēt finansēto darbību efektivitāti un lietderību, piemēram, uzraudzīt Eiropas Savienības references centru (ESRC) darbību progresu un ietekmi dzīvnieku labturības jomā. Tas arī palīdzētu labāk novērtēt, cik lielā mērā šīs darbības veicina iekšējā tirgus netraucētu darbību. Lai nodrošinātu veterināro un fitosanitāro ārkārtas pasākumu un programmu lietderīgu īstenošanu, ir vajadzīga piekļuve palīdzībai ārkārtas gadījumos paredzētajai rezervei.

Sestais pīlārs: jāturpina ieguldīt jaunās tehnoloģijās un inovatīvos datu avotos. Izšķirīgi svarīgi ir uzlabot pielāgojamību straujai tehnoloģiju attīstībai, un ir vajadzīgi pastāvīgi centieni, lai uzlabotu savlaicīgumu, mazinātu publicēšanas kavējumus un stiprinātu dalībvalstu spēju veidošanas iniciatīvas. Lai nodrošinātu, ka tiek efektīvi apmierinātas izšķirīgi svarīgās un ietekmīgākās vajadzības attiecībā uz datiem, ir jāprioritizē statistikas produkti un jāturpina koordinācija ar citām ES struktūrām. Lai to panāktu, būtu jāizstrādā spēcīgāki mehānismi lietotāju iesaistes veicināšanai un viņu vajadzību un prioritāšu labākai izpratnei, arī nodrošinot savlaicīgāku un iekļaujošāku atgriezenisko saiti. Tiek

⁶ Vietnē “Your Europe” ir ietverts atgriezeniskās saites mehānisms un tiek organizēts ikgadējs lietotāju atsauksmju apsekojums.

uzskatīts, ka ir svarīgi turpināt Eiropas statistikas pīlāra, arī tā darbību un budžeta, skaidru nošķiršanu nākamajā DFS struktūrā, lai uzsvērtu tā neatkarīgo un objektīvo raksturu.